

ЕНТОМОКОМПЛЕКС ШКІДНИКІВ ЗЛАКОВИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ВИНОГРАДІВЩИНИ

Матій Х.С.

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
вул. А. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна*

Серед культурних рослин, які вирощуються на Виноградівщині, важливе місце займають зернові культури, а саме хлібні злаки. Зернові злаки пошкоджуються комахами, гризунами, кліщами, нематодами і слимаками з моменту висівання насіння аж до збору урожаю. Поряд із багатоклітними комахами на зернових ланах розвивається і великий комплекс специфічних (спеціалізованих) шкідників. Щоб знизити втрати урожаю злакових культур виникає необхідність вивчити комплекс комах-шкідників та підібрати методи регулювання їх чисельності.

Метою роботи було дослідження ентомокомплексу комах, трофічно зв'язаних із злаковими культурами в умовах Виноградівщини. Для досягнення цієї мети були поставлені такі основні завдання: вивчити видовий склад комах – шкідників злакових культур; дослідити біологічні та екологічні особливості комах, трофічно зв'язаних із злаковими культурами та виявити стан чисельності популяцій комах – шкідників злакових культур в умовах району дослідження.

Матеріалом роботи послужили літературні дані і власні збори та спостереження, виконані упродовж 2022-2024 років. Нами були обстежені основні посіви хлібних злаків, що вирощуються в колективних, фермерських та індивідуальних господарствах Виноградівщини упродовж усього вегетаційного періоду. При виконанні роботи ми користувались загальноприйнятою ентомологічною методикою запропонованою К.К.Фасулаті (1971).

У результаті наших досліджень для умов Виноградівщини нами було відмічено 28 видів комах, які трофічно зв'язані з хлібними злаками. Безперечно, що не всі з них виступають у якості серйозних шкідників. Більшість видів виступає в якості звичайних компонентів агроценозів злакових культур. Але сукупний вплив комплексу комах-фітофагів реально спричиняє зниження врожайності хлібних злаків на Виноградівщині. Із обстежуваних нами культурних злаків найбагатшим комплексом комах відзначається пшениця – 20 видів. На житі нами було виявлено 18 видів, на ячмені – 16 видів комах, що живляться за рахунок живих тканин цієї культури. Найбіднішим ентомокомплексом характеризується овес, із яким в умовах Виноградівщини трофічно пов'язані 11 видів комах, переважно поліфагів. Аналізуючи зустрічність комах – шкідників хлібних злаків у межах окремих площ посівів, ми виявили, що чисельність комах значно вища на периферійних ділянках злакових агроценозів, ніж на серединних (внутрішніх). На нашу думку, це зв'язано з тим, що узбіччя доріг, береги водойм, рудеральні ділянки, узлісся та пасовища із зростаючими тут дикорослими злаковими травами виступають в якості природного джерела інвазії шкідників на посіви хлібних злаків. Зрозуміло, що зовнішня інвазія викликає максимальне зараження периферійних ділянок посівів. Серйозними шкідниками злакових на Виноградівщині виявились клопи-черепашки, п'явиці, хлібні жулички, чисельність яких в останні роки перевищувала поріг шкодочинності, завдаючи збитків врожаю.